

OKM/41/010/2016

**Lausunto luonnoksesta Hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi
ammattillisesta koulutuksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi**

Vates-säätiö sr on vammaisten ja osatyökykyisten henkilöiden työllistymistä edistävä edunvalvonta- ja asiantuntijaorganisaatio. Hallituksen esityksen osalta Vates-säätiön näkökulma on ammatillisista erityisoppilaitoksista työmarkkinoille siirtyvät opiskelijat, eli vaativaa erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden työllistyminen.

Lausuntoon on koottu yhteistyöorganisaatioilta saatuja kommentteja hallituksen esityksestä.

Uudistuksen perusidea ja suuntaus on kannatettava ja edellytyskin sille, että Suomen työllisyysasetta saadaan nostettua. Myös koulutuskentän liikkeet on saatava nopeammaksi ja ripeämpi ennakoiminen on yksi avaintekijä tähän. Riskinä laajassa uudistuksessa on, että ajaudutaan nopeasti toiseen ääripäähän niputtamalla toimintoja, vähentämällä tutkintoja ja paketoimalla toimintaa selkeiksi kokonaisuuksiksi, joilla ei tosiasiaassa ole käytännön yhteyttä toisiinsa.

Ammatillisen koulutuksen tarkoituksena on työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavan ammatillisen osaamisen kohottaminen, ylläpitäminen ja kehittäminen. Lisäksi tarkoituksena on turvata yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, vahvistaa yhteiskunnan eheyttä sekä kansalaisten osallisuutta ja hyvinvointia.

Ammatillinen erityisopetus on tarkoitettu opiskelijoille, jotka tarvitsevat opinnoissa ja työllistymisessä erityistä tukea. Tuen tarpeen perusteena voivat olla esimerkiksi oppimisen ja sosiaalisen toiminnan vaikeudet sekä psyykkiset ja fyysiset sairaudet. Useimmiten opiskelun pääpaino on tekemisessä, ei niinkään teoriassa. Lisäksi opiskelijoille tarjotaan henkilökohtaista ohjausta ja tukea niin opinnoissa kuin päivittäisessä elämässä.

Ammatillisissa erityisoppilaitoksissa opiskelee vuosittain n. 4 500 opiskelijaa, joista n. 1/3 valmistuu vuosittain ammattiin ja ovat valmiita ja halukkaita siirtymään työelämään. Samanaikaisesti muista ammatillisista oppilaitoksista valmistuu ammattiin n. 70 000 opiskelijaa kilpailemaan paikoista työelämässä.

YK:n vammaissopimuksen 24 artiklan 5. kohdassa painotetaan, että vammaisille henkilöille annetaan syrjimättä ja yhdenvertaisesti muiden kanssa mahdollisuus yleiseen kolmannen asteen koulutukseen, ammattikoulutukseen, aikuiskoulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen. Tätä varten tulee varmistaa, että vammaisia henkilöitä varten tehdään kohtuulliset mukautukset. Sopimuksen 27 artiklan mukaan vammaisten henkilöiden työllistymistä ja uralla etenemistä työmarkkinoilla tulee edistää. Artiklan mukaan myös mahdollisuuksia yrittäjyyteen tulee edistää esimerkiksi tasa-arvois- tavilla toimintaohjelmilla, kannustimilla ja muilla toimilla.

Tasa-arvon näkökulma

On hyvä, että toisen asteen ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen uudistuksen tavoitteena on huomioida tasavertaisesti ammatillisen koulutuksen työkenttä ja lisätä opiskelijoiden käytännön osaamista työelämäyhteyksillä.

On tärkeää, että polku ammatillisesta koulutuksesta joko tutkinnon tai ammattiin valmentavan koulutuksen kautta työelämään varmistetaan kaikille opiskelijoille. Ammatillista erityisopetusta saavien opiskelijoiden oikeus osallistua oman opiskelunsa eri vaiheiden suunnitteluun, kuten olemalla osapuolena koulutussopimuksessa, on erittäin tärkeää.

Erityisen tuen laajentaminen esityksen mukaisesti koskemaan myös ammatti- ja erityisammattitutkintoja parantaisi selvästi vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia yhdenvertaiseen, esteettömään ja heidän tarpeidensa mukaiseen ammatilliseen koulutukseen ja tätä kautta työllistymiseen. Uudistus on tältä osin hyvin kannatettava.

Lakiesityksen sisältämä osaamisen tunnistaminen lisää opiskelijoiden tasavertaisuutta ja osaamisen tunnistamisen tuleekin tukea siirtymiä työelämään. Koulutuksen järjestäjä selvittää ja tunnistaa aiemmin hankitun osaamisen. Muut tahot antavat opiskelijan osaamisesta selvityksiä, joita voidaan käyttää tunnistamisasiakirjoina. Toivottavasti uusi laki tuo tähän lisää joustoa ja osaamistodistusten kirjoittamiseen saadaan maan kattava yhtenäinen käytäntö.

- **Yhteistyötä koulutuksen järjestäjien välillä pitää tiivistää, jotta osaaminen osataan kuvata mahdollisimman hyvin ja että muualla hankittua osaamista todella huomioidaan oppilaitoksissa. Eri tahojen riittävän ammattitaidon varmistaminen osaamisen tunnistamiseen tulee huolehtia.**

Saavutettavuus

Uudistuksessa pyritään varmistamaan koulutuksen saavutettavuus kaikille. Säästöjen aikaansaamiseksi yhtenä toimenpiteenä on oppilaitosten yhdistyminen ja tätä kautta suurempien yksiköiden muodostaminen.

Jos oppilaitos-/palveluverkko supistuu, vammaisen opiskelijan päivittäiset opiskelumatkat eivät saa muodostua kohtuuttoman pitkiksi. Pitkät koulumatkat vievät voimavaroja itse opiskelusta. Uudenlaiset oppimisympäristöt toki mahdollistavat yksilöllistä joustoa, mutta yhtä tärkeää on varmistaa opiskeluyhteisöön kuuluminen eli opiskelu yhdessä muiden kanssa.

Opiskelijoiden lähtötaso, oppimiskyky ja motivaatio vaihtelevat. Itsenäisen ja verkko-opiskelun lisääminen lähiopetuksen vähentämisen kustannuksella sekä työssäoppimisajan lisääminen voivat johtaa siihen, että joukko opiskelijoita on aiempaa suuremmassa vaarassa opintojen keskeyttämiseen liian raskaaksi tai ylivoimaiseksi käyvien opintopaineiden vuoksi. Opetuksen digitalisoituessa on varmistettava, että verkko-opetus, pilvipalvelut ja mobiililaitteiden sujuva käyttö ovat kaikkien saavutettavissa ja niitä pystyvät käyttämään kaikki nuoret tuen tarpeesta riippumatta.

Yhä enemmän työtä tehdään tiimissä, osana työyhteisöä, ja nämä valmiudet on tärkeä pitää opiskelussa mukana. Myös riittävä ohjausresurssi, oppilajasuntojen esteettömyys ja tarvittavat tukitoimet tulee järjestyä kaikissa yksiköissä, ei vain po. ammatillisissa erityisoppilaitoksissa. Nuorille suunnatun ammatillisen koulutuksen erityisopiskelijoista suurin osa (86 %) opiskelee ammatillisissa oppilaitoksissa (v. 2015).

- **Oppimistavat vaihtelevat opiskelijakohtaisesti. Osalle nuoria lähiopetuksena toteutettavat opinnot ovat yksi merkittävä ja turvallinen tapa opiskella. Tähän tulisi jatkossakin olla riittävästi mahdollisuuksia kaikilla opiskelijoilla. Lähiopiskelua ei saa kategorisesti vähentää, kun painotetaan työpaikalla tapahtuvan oppimisen lisäämistä.**

Esteettömyys

Lakiesityksen 32 §:ssä todetaan, että terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamiselle. Tutkinnon suorittajaksi ei kuitenkaan voida ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä, jos 69 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa.

Lain kohta on kirjattu SORA-lainsäädännön mukaisesti. Toisaalta ottaessaan kantaa SORA-lainsäädäntöön Perustuslakivaliokunta on todennut, että vaikka henkilön terveydentila tai vammaisuus voi sinänsä estää osallistumisen esimerkiksi joihinkin opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin, ei tämä välttämättä merkitse sitä, että henkilö olisi sopimaton opiskelemaan kyseistä alaa.

Käytännössä on tilanteita, että päätös sopimattomuudesta on tehty hätiköidysti, ennen kuin sairauden luonne ja ennuste on ollut tiedossa tai ylipäänsä oltu selvillä vamman tai sairauden monimuotoisuudesta.

- **Perustuslakivaliokunnan kanta tulee ottaa huomioon myös tulkittaessa ja sovellettaessa opiskelijaksi ottamisen esteitä koskevia säännöksiä, ettei opiskelijaksi haluavan vammaisen henkilön opiskeluoikeutta evätä joidenkin käytännön tehtävien haasteiden takia.**
- **Opiskelun mahdollisia esteitä tarkasteltaessa on selvitettävä perusteellisesti, miten mm. yksilöllisillä opetusjärjestelyillä, henkilökohtaistamalla tai apuvälineillä voidaan mahdollistaa opiskelu ja tutkinnon tai sen osien suorittaminen. Koulutusvalintoja ei saa kyseenalaistaa vammaisuuden perusteella. Vaihtoehtoisilla suoritustavoilla on mahdollista päästä samaan lopputulokseen.**

Osaamisen lisääminen ja työelämävalmiudet

Ammatillisen koulutuksen tehtävä on edistää työllisyyttä ja yrittäjyyttä sekä nostaa työllisyysastetta. Lisäksi sen tulee edistää Suomen kilpailukykyä ja suomalaisten hyvinvointia.

On tärkeää, että työtä tekemällä oppiminen on nostettu lakiesityksessä oppimisen johtolankaksi. Uusi ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne mahdollistaisi jatkossa nykyiset koulutusalat ylittävät, työelämän uusiin osaamistarpeisiin vastaavat tutkinnot, joihin sisältyisi lisäksi aiempaa enemmän valinnan mahdollisuuksia.

Lakiehdotuksessa valmentavaa koulutusta kannustetaan järjestettäväksi yhteistyössä muiden nivelvaiheen sidosryhmien kanssa. Koulutuksenjärjestäjä päättää opiskelijan tarpeen mukaisesti eri oppimisympäristöjen käytöstä. Työpajoilla tehtävä yksilö-, ryhmä- ja työvalmennus noudattavat työpajapedagogista lähestymistapaa. Työpajapedagogiikka tarkoittaa työpajan joustavissa oppimisympäristöissä, yksilön edellytysten mukaista, tekemällä oppimista korostavaa, yhteisöllistä ja suunnitelmallista valmennusta, ja on hyvä lähtökohta koulutuksen järjestäjän ja työpajan yhteistyölle.

Ammatillisista oppilaitoksista valmistuvat osaajat turvaavat käytännön taitoja hallitsevan työvoiman saatavuuden. Työ- ja elinkeinoelämän osaamisen tarpeiden ennakointi ja koulutuksen oikea-aikaisuus nousevat tulevaisuudessa merkittävään rooliin. Yritysten kilpailukyvyn kannalta on erityisen tärkeää turvata osaajien saatavuus. Ammatillisen koulutuksen tarjonta tulee kohdentaa työelämän eri toimialojen tarpeiden mukaisesti. Vain elinkeinoelämän toimijat tuntevat omat tarpeensa, joten on erittäin tärkeää, että ammatillisen koulutuksen toimijat ja elinkeinoelämän toimijat lisäävät yhteistyötä ja samalla ymmärrystä toistensa mahdollisuuksista ja tarpeista.

Vahvemman työelämäyhteistyön tavoitteena on lisätä yritysten ja työpaikkojen halukkuutta osallistua työpaikalla tapahtuvan oppimisen toteuttamiseen.

- **Lakiesityksen perusteluissa jää selvittämättä keinot, joilla opiskelijoiden osaamista markkinoidaan työpaikkojen suuntaan tulevaisuuden menestyksen tekijöinä.**
- **Valmentavan koulutuksen osalta työpajojen esiin nostaminen oppimisympäristönä ja väylänä työmarkkinoille on kannatettavaa.**

Opinto-ohjauksen rooli

Eurooppalaisen elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan verkosto (ELGPN) on kirjannut suuntaviivoja elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikalle ja palvelujärjestelyille, jotka ovat yhteisiä EU:n jäsenmaille.

Elinikäinen ohjaus ammatillisessa peruskoulutuksessa tarkoittaa erilaisia palveluja ja toimintaa (opinto-ohjausta, ryhmäohjausta ja henkilökohtaista ohjausta), jotka auttavat nuoria selvittämään ja ymmärtämään ammatillisia koulutusurja ja valintoja, joita tehdään ennen ammatilliseen koulutukseen hakeutumista sekä sen alkaessa. Lisäksi ne auttavat hahmottamaan ammatillisen peruskoulutuksen ja jatkokoulutuksen tai työmahdollisuuksien välisiä yhteyksiä sekä siirtymään onnistuneesti näihin koulutuksiin tai töihin.

Elinikäinen ohjaus tarkoittaa myös ohjaustyön tukea erityistä tukea tarvitsevien nuorten kanssa työskenteleville opettajille sekä työpaikkaohjaajille sellaisissa ammatillisissa koulutusohjelmissa, joiden tärkeä osa on työssä oppiminen.

- **Lakiesityksessä on sivuutettu kokonaan opinto-ohjauksen rooli ammatillisen suunnan valintaa tukevana ohjauksena. Kyseinen ohjauskeino on nostettava paremmin esiin.**
- **Ammatillisten erityisoppilaitosten näkökulmasta työpaikkaohjaajien jatkuvan koulutuksen turvaaminen on tärkeää.**

Koulutussopimus

Lakiehdotuksen mukaan koulutuksen järjestäjän järjestämisvastuulla olevaa, työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta (61 §) voitaisiin järjestää oppisopimukseen tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena. Koulutussopimus (63 §) korvaisi nykyisen työssäoppimisen.

Koulutussopimuksen sisällöstä sovittaisiin henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti koulutuksenjärjestäjän, opiskelijan ja työpaikan välillä tehtävällä sopimuksella. Koulutussopimuksen mukanaan tuoma tavoitteellisuus ja vaikutusmahdollisuudet sekä sitouttaminen toimivat hyvinä perusteluina. Tältä osin koulutussopimus onkin kannatettava uudistus.

Koulutussopimukseen perustuvat laskelmat sen aikaansaamista säästöistä ovat ylimitoitettuja ammatillisille erityisoppilaitoksille.

- **Lakiesityksessä esitetyillä säästölaskelmilla osoitetaan koulutuksenjärjestäjän saamat säästöt, jotka jossain määrin siirtyvät työnantajan kustannuksiksi. Millä todennäköisyydellä yritys ottaa kantaakseen näitä koulutuskustannuksia?**

Työssäoppimispaikkoja on jo nyt vaikea löytää. Monet isommat yritykset pystyvät tarjoamaan monipuolisia työtehtäviä ja erityisyyteen tottuneen työyhteisön. Alueellisesti tällaisia yrityksiä löytyy isommilta paikkakunnilta. Pk- ja mikroyritykset olisivat erityisen oppijan näkökulmasta hyvä oppimispaikka, ja monet sijoittuvat myös pienehköille paikkakunnille. Mikroyrityksissä, joita valtaosa Suomen yrityksistä on, työskentelee 1-2 henkilöä. Kun työssäoppijoiden määrä koulutussopimuksen myötä kasvaa, jäävät erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat entistä helpommin vaille tätä mahdollisuutta.

On todennäköistä, että erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat eivät helposti tule sijoittumaan koulutussopimukseen perustuvaan työpaikalla tapahtuvaan koulutukseen. Kokemus osoittaa myös sen, että erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden on vaikea saada oppisopimuskoulutuspaikkoja.

Lakiesityksen 64 §:n mukaan koulutussopimuksen tai koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisen sopimuksen (62 §) tekeminen edellyttää, että työpaikalla on käytettävissä tutkinnon perusteiden mukaisen koulutuksen tai henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman ja näyttöjen järjestämisen kannalta:

- 1) riittävästi tuotanto- ja palvelutoimintaa;
- 2) tarpeelliset työvälineet;
- 3) ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevä henkilöstö.

Lisäksi esityksen mukaan työpaikalta on oltava nimettävissä opiskelijalle ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevä vastuullinen työpaikkaohjaaja. Toisaalta lakiesityksen 61 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä huolehtii siitä, että työpaikalla tapahtuvan opiskelun ohjauksessa on käytettävissä tarvittavaa pedagogista asiantuntemusta. Oppilaitoksesta järjestettävä ohjaus edellyttää kuitenkin ohjaajakapasiteetin uudelleen tarkastelua, mikä talouskehitys huomioiden voi olla haasteellista.

Koulutussopimuksessa työpaikka ei maksaisi korvausta opiskelijalle eikä työpaikalla tapahtuvasta oppimisesta koulutussopimuksen puitteissa työpaikalle maksettaisi korvausta. Poikkeuksena olisi yrittäjän koulutussopimus, jossa opiskelijan ohjaukseen ja neuvontaan osallistuvalla työpaikalla voitaisiin maksaa korvausta ohjauksesta ja neuvonnasta aiheutuvista kustannuksista. Mikäli erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden osalta ei työnantajalle makseta mitään korvausta, on mahdollista, että em. ryhmä jää koulutussopimukseen perustuvan koulutusmahdollisuuden ulkopuolelle mm. oppilaitosten niukkenevien resurssien myötä.

Työnantajilla on rajalliset resurssit ottaa työpaikalle ammatillisen erityisoppilaitoksen erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita, sillä työn ohjaus on aikaa vievää ja monesti edellyttää työnantajalta lisäresursseja myös työpaikan mukauttamisen muodossa.

- **Aiheutuuko yrittäjän koulutussopimuksesta ongelmia mm. tasavertaisuuden näkökulmasta esimerkiksi yrittäjäksi aikovan vammaisen henkilön ja yrittäjäksi aikovan muun henkilön välillä? Millä erityisellä perusteella yrittäjän koulutussopimus oikeuttaa korvauksia työnantajalle?**
- **Korvausta tulisi maksaa, jos oppimisen ohjauksesta koituu merkittäviä lisäkustannuksia työpaikan edustajalle. Koulutuksen siirtäminen työpaikoille ei onnistu pelkästään työpaikkojen kustannuksella, vaan ohjauksesta ja mukautuksesta tulee maksaa korvausta, jonka suuruus voisi vaihdella portaittain ohjauksen ja mukautuksen määrän mukaan.**
- **Laissa julkisista työvoimapalveluista, (10 luku 3 §) säädetään työolosuhteiden järjestelytuesta. Lain mukainen työolosuhteiden järjestelytuki tulisi harkinnanvaraisena liittää osaksi koulutussopimusta. Tällä tavoin erityistukea tarvitsevan opiskelijan osaamisen tukemiseksi työnantaja voisi saada työ-/koulutusolosuhteiden järjestelytukea, jos henkilön vamma tai sairaus edellyttää uusia työvälineitä tai kalusteita, muutostöitä työpaikalla tai apua työssä toiselta työntekijältä.**

- **Opiskelijalla tulee olla myös koulutusopimuksen aikana käytössään ne tukimuodot, jotka hänellä ovat käytössään opiskellessaan oppilaitoksessa, kuten työhönvalmentaja tai henkilökohtainen avustaja. Tukipalvelujen tulee olla riippumattomia työnantajasta. Tämä helpottaa työnantajaa koulutusopimukseen sitoutumiseen ja takaa työelämäjaksolla tasavertaisen työelämäkokemuksen saavuttamisen.**

Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelma on hyvä ja onnistuessaan tasapuolinen koulutuksen ja oppimisen suunnitteluväline. Tulevan työuran kannalta on tärkeää, että osaamisen suunnitelmassa/henkilökohtaistamisprosessissa kuvataan tarkoin erityinen tuki sekä mukauttamisen tarve kuin myös ne ammattitaitovaatimukset ja osaamisen tavoitteet, joihin opiskelija pyrkii.

- **Osaamisen kehittämissuunnitelmassa tulisi myös kirjata jo etukäteen koulutusopimuksen tavoite ja työpaikalla tarpeelliset erityisen ohjauksen tavat sekä työpaikan/työpisteen mukauttamisen tarve.**
- **Osaamisen kehittämissuunnitelmaan tulee kirjata koulutusopimuksen maksimiaika, jottei työssäoppimisjakso muodostu työsuhteen kaltaiseksi. Kun koulutusopimuksella haettu osaaminen on saavutettu, opiskelija voi siirtyä takaisin oppilaitoksen opetukseen.**

Työelämätoimikunnat

Työelämätoimikunnan tuominen tutkintotoimikunnan tilalle on hyvä ratkaisu. Työelämätoimikunta voi keskittyä oleelliseen eli koulutuksen laadun varmistamiseen.

Lausunnon keskeinen sisältö

Vates-säätiö painottaa launnossaan YK:n vammaissopimuksen 24 artiklan ja 27 artiklan toteutumisen tärkeyttä lakiuudistuksessa. Tämän lisäksi nostetaan esille seuraavat seikat:

- Yhteistyötä koulutuksen järjestäjien välillä pitää tiivistää, jotta osaaminen osataan kuvata mahdollisimman hyvin ja että muualla hankittua osaamista todella huomioidaan oppilaitoksissa.
- Oppimistavat vaihtelevat opiskelijakohtaisesti. Osalle nuoria lähiopetuksena toteutettavat opinnot ovat yksi merkittävä ja turvallinen tapa opiskella. Lähiopiskelua ei saa kategorisesti vähentää, kun painotetaan työpaikalla tapahtuvan oppimisen lisäämistä.
- Lakiesityksen perusteluissa jää selvittämättä keinot, joilla opiskelijoiden osaamista markkinoidaan työpaikkojen suuntaan.

- Valmentavan koulutuksen osalta työpajojen esiin nostaminen oppimisympäristönä ja väylänä työmarkkinoille on kannatettavaa.
- Lakiesityksessä on sivuutettu kokonaan opinto-ohjauksen rooli ammatillisen suunnan valintaa tukevana ohjauksena. Kyseinen ohjaukeino on nostettava paremmin esiin.
- Lakiesityksessä esitetyillä säästölaskelmilla osoitetaan koulutuksenjärjestäjän saamat säästöt, jotka jossain määrin siirtyvät työnantajan kustannuksiksi. Millä todennäköisyydellä yritys ottaa kantaakseen näitä koulutuskustannuksia?
- Aiheutuuko yrittäjän koulutus sopimuksesta ongelmia mm. tasavertaisuuden näkökulmasta esimerkiksi yrittäjäksi aikovan vammaisen henkilön ja yrittäjäksi aikovan muun henkilön välillä?
- Koulutus sopimuksen ajalta korvausta tulisi maksaa, jos oppimisen ohjauksesta koituu merkittäviä lisäkustannuksia työpaikan edustajalle.
- Työolosuhteiden järjestelytuki tulisi harkinnanvaraisena liittää osaksi koulutus sopimusta.
- Opiskelijalla tulee olla myös koulutus sopimuksen aikana käytössään ne tukimuodot, jotka hänellä on käytössään opiskellessaan oppilaitoksessa. Tukipalvelujen tulee olla riippumattomia työnantajasta.
- Osaamisen kehittämissuunnitelmassa tulisi kirjata jo etukäteen koulutus sopimuksen tavoite ja työpaikalla tarpeelliset erityisen ohjauksen tavat sekä työpaikan/työpisteen muuttamisen tarve.
- Osaamisen kehittämissuunnitelmaan tulee kirjata koulutus sopimuksen maksimiaika, jottei työssäoppimisjakso muodostu työsuhteen kaltaiseksi.
- Perustuslakivaliokunnan kanta tulee ottaa huomioon tulkittaessa ja sovellettaessa opiskelijaksi ottamisen esteitä koskevia säännöksiä.

Lausuntoon ovat omat näkemyksensä antaneet Rinnekotisäätiö, Kehitysvammaliitto, Epilepsialiitto, Lihastautiliitto, Puustellin Tuki ry, Kiipulasäätiö ja Invalidisäätiö.

Helsinki, 15.12.2016

Vates-säätiö sr

Jaana Pakarinen
Säätiön johtaja